

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX.

Ч. 62.

Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 19-го березня 1941.

No. 62. Jersey City, N. J., Wednesday, March 19, 1941.

VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свободи“: BERgen 4-0237. — Тел. N. H. Союз: BERgen 4-1016.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

КОМУНІСТИЧНІ І НАЦІСТИЧНІ ПРОФЕСОРИ БУДУТЬ УСУНЕНІ

НЬО-ЙОРК. — Ньюйорська шкільна рада ухвалила, що всі ті професори й учителі в ньюйорських школах, зокрема в каледжах і університетах, що є комуністичними, фашистськими і нацистичними переконань, втрачають посаду. Дотепер за це не вільно було усувати з посади учителя. Тепер ця справа поставлена ясно. До цього рішення прийшла шкільна рада на основі дослідів комунізму по ньюйорських вищих школах, по яких від професорів-комуністів аж кишило. Вони всіли затроїти комунізмом великий відсоток студентства.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ПРИНЯВ ГАЛЕРІЮ ОБРАЗІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт в імені держави офіційно прийняв на власність нації галерію високо мистецьких творів, образів і різьб, подарованих для нації Ендрю Мелом і Семюелом Кресом. Більшість образів творять італійські архітектори з середньовічних часів. Президент подякував месам за цей дар. Прийняв був лиш С Крес, бо Ендрю Мел, бувший секретар фінансів, який зробив цей великий дарунок, вже не живе. Його заступав син.

ПОЛІЦІЯ БУДЕ СТЕРЕГТИ АВТОБУСІВ.

НЬО-ЙОРК. — Хоч голова юнії транспортних робітників, Майкел Квил, погрожував на адресу заряду міста Нью-Йорку, щоб той не уживав поліції для охорони страйколомів на ньюйорських автобусах, то проте посадник Ля Гвардія поручив комісареві поліції, Валентайнові, щоб дав всяку охорону для курсуючих автобусів, без огляду на те, хто ними керує. Валентайн заявив, що коли буде цього треба, то він на кожний автобус посадить поліціянта і хай той страйкарів пробують зматітись. Назагал, знавці кажуть, що страйк автобусників прибирає чимраз гостріші форми.

СТРАШНА ЛЮДИНЬ В АМЕРИЦІ.

НЬО-ЙОРК. — Місяць березень знов дав доказ, що йому нема що довіряти. Він все був примхуватий і навіть зложив про нього приповідку, що він „впадає як лев, а виходить як ягня“. Та цей раз він ще більше всіх здивував, бо приніс такий холод по цілій Америці, аж до Флариди і Тексасу, якого не було впродовж цілої зими. Великі морози запанували навіть у тих околицях, де рідко коли замерзала вода. Студінь в полудневих степах знизилась до 24 ступнів Фаренгейта. А в Нью-Йорку студінь доходила до 10 ступнів. При тім дует сильний вітер. Але вгадувачі погоди кажуть, що вже наступного дня потепліє і з „льва зробиться ягня“.

ПОГОЛОСКИ ПРО СОВЕТСЬКІ НАСТРОЇ.

ВАШИНГТОН. — У вашингтонських офіційних колах, на основі відомостей фактів, що показують в однім напрямку, припускають, що в СРСР незадоволені з Гітлера і відносин між Німеччиною і Советами охолоділи. Причиною охолодження є це, що Гітлер не питає Советів, коли робить якийсь рух на Балканах. Недобрі також Совети на Болгарію, яка не ставила опору. Для Советів потрібно всюди кровавого змагу. Недобрі Совети також на Туреччину, що не займає рішучого становища супроти Німеччини. Але водночас вони ні вусом не моргнуть, щоб заохотити Туреччину до цього опору. Навпаки, в офіційних американських колах таке переконання, що колиб остаточно Туреччина почала війну з німцями і знайшла покраною, як Польща, то тоді щойно рушила б Росія, щоб з коного трупа увірвати кавалок мяса.

ВИГОТОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИЙ ПЛАН.

ВАШИНГТОН. — Державна рада суспільних планувань виробила точний план, що обіймає період наступних шести літ. Цей план передбачає різні суспільні роботи і реформи, які наступлять по закінченні війни і кампанії зброєння. Тоді готово знов наступити велике безробіття, колиб цьому задалегідь не зарадив уряд. Справді цей план не піде ще зараз у рух, але, як це сказали члени ради, а також потвердив президент Рузвелт — щоб той план міг як слід бути переведений, вже тепер треба в тому напрямку освідомляти людей і представляти їм ті труднощі які маємо перед собою і ті ідеали, до яких маємо стремити.

НЕМА СТРАХУ БРАКУ ПРОДУКТІВ.

ВАШИНГТОН. — Пані Геріет Еліот, члениця бюро заряду продукції, сказала, що нема страху в Америці, щоб був брак яких небудь продуктів щоденної потреби, зокрема харчів. Засоби харчів дуже великі. А колиб навіть вони мали, то є величезні можливості їх відразу побільшити. Тому можна надіятись, що ціни, якщо зростуть взагалі, зростуть дуже мало. Дотепер, назагал, від вибуху війни зросло трошка більше, як два відсотки.

НІМЕЦЬКА СУБМАРИНА ПІДПЛИВАЄ ПІД АМЕРИКАНСЬКІ БЕРЕГИ

Американський уряд дістав тайне повідомлення, що німецька далеко йдуча субмарина підпливає під американські береги, щоб в околицях ньюйорського порту нищити всі кораблі, йдучі з ріжними продуктами до Англії. Ці інформації мають походити з якогось „чужого джерела“. Водночас американський уряд дістав повідомлення, які годяться з тими погрозами, що їх висказав недавно Гітлер, що Німеччина приготує на широку скалю кампанію проти всіх кораблів, які йтимуть до Англії і буде їх нещадно затоплювати.

ЗА КОНВОЙ ДЛЯ НАЛАДОВАНИХ КОРАБЛІВ

Американський комітет помочи Америці, шляхом помочи аліянтам, розпочав кампанію за те, щоб піддержати морально уряд, аби він міг конвоювати наладовані кораблі, йдучі до Англії, війсьними кораблями. Коли американська нація ствердила, що вдержання Англії є копічне також для американських інтересів і коли Америка витрачує і буде витрачувати великі суми грошей і труду, щоб дати всяку поміч Англії, зовсім нелогічно буде допускати, щоб та поміч на морі пропадала і замість йти до місця призначення, опинялась на дні моря. Америка мусить подбати, щоб якнайскорше була дана Англії поміч і щоб та поміч дійшла до її рук, говорить комітет.

ФРАНЦІЯ ПОМІЧ У ХАРЧАХ ПРАВДОПОДІБНО ДІСТАНЕ

Американський уряд розглядає справу посилки двох кораблів, наладованих пшеницею, до Франції. Президент Рузвелт прихильно настроєний до цієї справи. Він мав у тій справі розмову з британським амбасадором Галіфаксом і той також склонюється до прихильної розв'язки цієї справи. Але ця пшениця ніяк не сміє попасти в ту частину Франції, що знаходиться під окупацією німецьких військ.

Водночас виїхав на широке море, з напрямком до Франції, корабель „Ексамт“, який везе для Франції багато медикаментів, ріжних живих для дітей, а також чимало одяжі. Проте британські власті не дозволили цьому корабелю взяти трьох сот тон вісяної каші і звелили цю кашу зняти.

ПРИСТАНЬ БЕРБЕРА ЗНОВУ В БРИТАЙСЬКИХ РУКАХ

Підчас італійської офензиви в Африці, літом минулого року, італійці здобули британську пристань Бербер, що є зараз столицею західно-африканської британської колонії. Тоді британці не захотіли боронити цієї столиці, бо така оборона булаб коштувала багато жертв супроти того, що по італійським боці була велика сила наступаючого війська. По сімох місяцях італійської влади Бербер перейшла назад під британську владу. Вона готова тепер стати базою для британського постачання тій армії, що наступає на Адіс Абабу, столицю Етіопії.

БРІСТОЛЬ ЗНАЧНО ПОТЕРПІВ

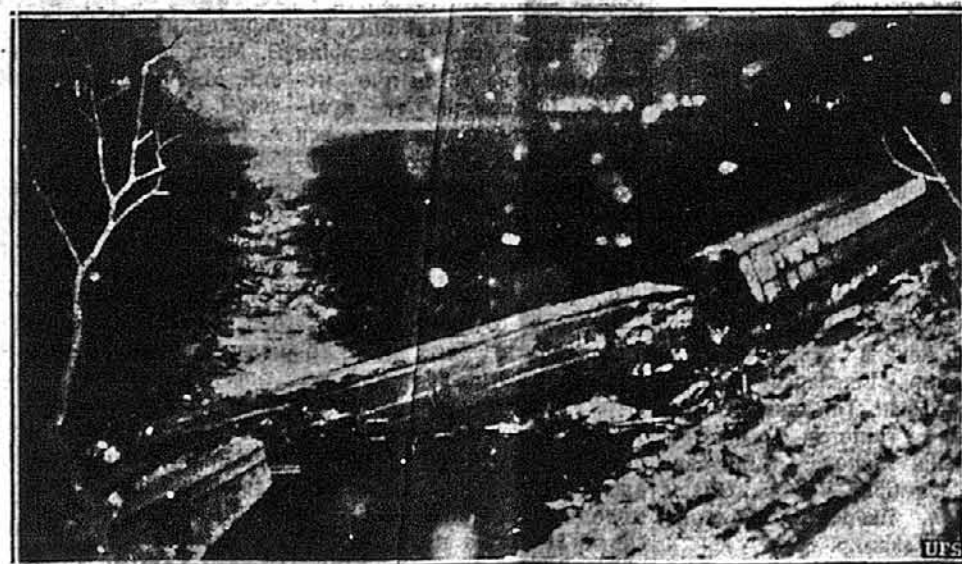
Дейвід Андерсон подає з Лондону, що недільний німецький налет на Брістоль наніс більше шкоди, як цього надіялось по перших обчисленнях. Виходить, що є поважне число нещасливих випадків, а також і вбитих. Німці скидали запальні бомби і експлуодуючі. Одно схоронище завалилось під ударом бомби і там є мабуть чи не найбільше жертв. Брістоль вважається одною з більших пристаней на західнім березі Англії.

ЗАБОРОНА ТАНЦЮВАТИ

Міністерство Народного Безпеченства готується видати наказ, яким будуть заборонені танці в публичних льокалях з хвилею, як рознесуться сигнали, що заповідають ворожий налет. Останні трагічні події, коли то бомби вдарили в галі для публичних танців, змушують уряд до такого зарядження.

ГОРИТЬ НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „БРЕМЕН“

На німецькій кораблі-великані „Бремен“, що має понад 51 тисяч тон поємності, і якого будова коштувала коло \$20,000,00, вибух вогонь, але не знати, з яких причин. Бритійські звідомлення тільки подають, що вогонь вибух у тому часі, коли британці бомбардували Бремен і Гамбург, а корабель знаходиться в одній з тих пристаней, мабуть у Бремен. Вогонь такий сильний, що тяжко його погасити. „Бремен“ виплив з Нью-Йорку 18. серпня 1939 року і доплив до Мурманська, звідки вдалося йому вернутися до Німеччини.

ПОІЗД ЖЕРТВОЮ САБОТАЖУ. Чотири особи згинули на місці й коло 50 інших пішло до шпиталів з важкими покаліченнями, коли особовий поїзд Пенсильванської залізниці вискочив з рейок коло Бейдена, Па., і влетів у води ріки Огайо, в неділю, 16. березня, коло 9. год. вечером.

Дослідники, поліційні й залізничні, кажуть, що вину за випадок несуть саботажники, бо, як кажуть, цяхи, котрими рейки прибиті до порогів, були витягнені. Між раненими в цій катастрофі є Василь Шабатура, головний фінансовий секретар Української Народної Помочі в Пітсбургу, Па., котрого покаліченого відставлено до шпиталю.

ЮГОСЛАВІЯ РАДИТЬСЯ З ТУРЕЧЧИНОЮ В СПРАВІ СПІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

БЕРН. — Вправді не можна ще сказати останнє слово щодо того, яке буде остаточне становище Югославії, але одно певне, що вона не дала себе втягнути в німецьку протибритійську сітку. З того, що саме тепер відбувається десь в югославській Македонії наради югославського міністра війни, генерала Петра Песіча, фактичного югославського воєнного диктатора, з полемим маршалком Сакмаком, начальником турецького генерального штабу, вказують наглядно, що на Балкані зайшли великі зміни. Югославія таки майже рішена ставити опір німецькому наступови. І якщо не знайде щось надзвичайного, вона готова піти проти Німеччини разом з Туреччиною, якщо німці нападуть на Грецію. Югославія має мати знаменито узброєну армію, що сягає до мільона воєнків. Туреччина має по європейським боці вже до пів мільона війська, яке ще скріпила новий п'ятьма дивізіями. З Африки постійно надходять до Греції нові британські частини, а найбільше доходить літаків. Кажуть, що британські кораблі спокійно курсують між африканською пристанню Александрією і Атенами, хоч плывуть майже коло самих берегів Додеканезьких островів, що є під владою Італії.

НАДІЮТЬСЯ ПОМОЧІ СОВЕТІВ.

БІЛГОРОД. — Знову відновились старі симпатії до Росії. І знову поширені слухи про те, що Совети підуть проти Німеччини і стануть по стороні Туреччини, як теж і Югославії. А поміч може прийти Югославії еventуально навіть через Румунію, над якої границею Совети згромадили величезні сили. Таке розповідають з тим додатком, що советський народний комісар оборони Тимошенко приїздив до Басарабії і був в Кишиневі, а народний комісар флоту Кузнецов має перебувати в Одесі. Виходить з тих поголосок, що Совети готові на якісь воєнні кроки. В Югославії переконані, що ті кроки будуть звернені проти Німеччини. Принаймні в тому напрямі ведеться пропаганда.

БРАТІЯНУ НА ОВИДІ.

БУКАРЕШТ. — Військовий диктатор Антонеску готов покликати до свого міністерства на уряд міністра закордонних справ бувшого прем'єра Братіану, відомого з про-німецьких симпатій.

ПОМЕР ВОРОГ „ОСІ“.

КАННИ. — На французькій Рів'єрі помер в 58 році життя Ніколас Тітулеску, що був 17 років у проводі румунської заграничної політики. Був сторонником Малої Антанти і попірав приязнь Румунії з Советами і Францією. Був завзятым ворогом тоталітарних держав крім Советів. Зокрема був ворогом держав „осі“, а прихильником демократії. Був знаменитим бесідником. Визначився особливо в Лізі Націй.

ТИСЕН У КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРАХ.

ВІШІ. — Згідно з вимогою французько-німецького примиря мала Франція видати Німеччині Фріца Тисена, що перебував на Рів'єрі як біженець з Німеччини. Тисен це той магат-промисловець, що допомагав грошми і впливом дітям Гітлерови до влади. Поріжживея він з нацистською владою від того часу, як вона зачала входити в дружбу з Советами. Всього великанський маєток Тисена сконфісковано. Він сам має тепер знаходитись в німецькій концетраційній таборі в Дахау.

СКІЛЬКИ ЗАТОПЛЕНО КОРАБЛІВ?

ЛОНДОН. — Ллойд подає свої обчислення корабельних втрат. Отже каже, що за останніх 18 місяців британські, аліантські й неутральні втрати на морі виносили разом 4,962,257 тон, себто коло 600,000 тон більше, як виносили того роду втрати за перші два і пів року минулої війни. Бритійці втратили в тому 757 кораблів на загальну суму 3,171,273 тон, аліанти втратили 193 кораблів, а неутральні 295. Держави „осі“, оскільки Ллойдови відомо, втратили 422 кораблів, на загальну суму 2,028,040 тон.

ІРЛАНДІЯ ПОТРЕБУЄ ПШЕНИЦІ.

ДАБЛІН. — Ірландія є властиво ब्लюкована з двох боків: Великою Британією і Німеччиною. Проте вона могла бути досі самовистарчалною. Але далі не видержить і мусить дістати пшеницю з Америки, куди висилає свою місію, щоб ту справу поладити. Про своє неутральне становище ірландський уряд каже так, що Ірландії треба було сотні літ боротись за свою незалежність, тому вона тепер така обережна, щоб її знов не втратити.

ПРОТИ ВОЄННИХ СПЕКУЛЯНТІВ.

ВІШІ. — Встановлено спеціальний суд, що судитиме спекулянтів поживою, що хотілиб доробитись маєтку на людській нужді.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.
ПЕРЕДПЛАТА:
Початковий член три центи.
На рік \$6.00
На рік \$1.25
На рік \$1.75
Число з суботи (з англійською частинкою):
На рік \$2.00
На рік \$1.25
На рік \$1.75
В Україні і в Америці: Foreign and Jersey City Rates:
На рік \$9.00
На рік \$4.75
На рік \$4.75
На рік \$2.50
SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy
One year \$6.00
Six months \$3.25
Three months \$1.75
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):
One year \$2.00
Six months \$1.25
Three months \$1.75
Foreign and Jersey City Rates:
One year \$9.00
Six months \$4.75
Three months \$4.75
Three months \$2.50
Address: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯСНА ВІДПОВІДЬ НА ВИЗОВ

Навіть ще поки загомоніли слова президента Рузвельта в минулу суботу, було відомо, що їх почують по всьому світу. Це була перша нагода для президента забрати слово про щойно ухвалений закон про пожичку-аренду, і ніхто не сумнівався, що він уживе цієї нагоди, щоби сказати авторитетно в імені уряду, яке значіння має ухвалення цього закону.

Зараз по ухваленні цього закону президент зажадав від конгресу ухвалення великанської суми 7 біліонів доларів на цілі допомоги, і це домагання знову вимагало певного вияснення. Дебата саме, яка розвела перед ухваленням закону про пожичку-аренду, могла викликати в різних кругах і краях враження, що американський народ є розданий, що домагання видатків могло дати почин новій дебаті. Вороги Злучених Держав ширли думку, що американський народ поділений до того ступня, що він зовсім не здібний на ніяку спільну акцію.

Президентова промова перед Союзом Кореспондентів Білого Дому була належною відповіддю на всі сумніви в американську єдність та всю пропаганду в американську нездібність до спільної акції. Він підкреснув, що роздвоєння думок, яке виступило наяву в Америці при дебаті над згаданим законом, це найзвичайніше для демократії явище. „Най ніхто з диктаторів в Європі або Азії“, — говорив президент, „не сумнівається в нашу єдність тепер“. Роздвоєння могло мати місце до часу, поки над справою дебатовано. З хвилиною, як рішення зарало, Америка представляє одну цілість, з одною волею, з одним бажанням, з однією акцією.

Тому президент міг заявити: „Бритійський народ і грецькі союзники потребують кораблів. Вони дістануть кораблі від Америки. Вони потребують літаків. Від Америки вони дістануть літаки. Вони потребують поживи. Від Америки вони дістануть поживу. Вони потребують прызів і гармат і амуніції і всякого роду припасів. Від Америки вони дістануть і повзи й гармати й амуніцію й всякого роду припаси.“

Це усунуло всякі останки сумнівів щодо позиції Злучених Держав у теперішній війні. Америка стала „арсеналом демократії“: вона взяла на себе завдання заосмортювати воюючі армії демократії в военні матеріали й поживу, необхідні для ведення війни.

Це мимоходом підкреслює наставлення Злучених Держав до війни між Бритійською Імперією й Німеччиною. Зо слів президента Злучених Держав виразно видно, що уряд Злучених Держав уважає своїм завданням довести до перемоги Бритійської Імперії над Німеччиною, бо він видимо не бачить можливості для Америки існувати й розвиватися в світі на випадок, якби в ньому запанувала Німеччина зо своїми тоталітарними сателітами.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

Ціла вина спадає на до-околичне лемківське духовенство, що в своїй заслепленій та безграничній короткозорості не тільки саме не просвічує повіреного йому стада, а навпаки всілякими способами здержує лемка від того „світла, що розходить з філії „Товариства“. Низька клевета, кидання різних підозрів, вловлювання недовіри до ширших безкорисних робітників — оце спосіб, яким у своїм egoїстичному гасить вони народнього духа і пріслили камінь тої могили, в котрій поховали щастя, просвіту, національну свідомість лемківського населення й свою народню честь. Ця сторона діяльності Філії лемківської не повинна. За те широка й гаряча діяльність над освідненням народньої душі в сьоток заточен-

3 УКРАЇНИ ПІД СОВСТАМИ

Поразка механізації хліборобства в Україні.

Від запровадження колективізації хліборобства в ССР, що знищило понад половину цілої кількості худоби, спеціально в Україні, хвалились цілий час московські можновладці, що вони дігнали і переігнали „капіталістичні“ держави розмірами уживання хліборобських машин. Верхом цього безглуздя, метою якого було узалежнити за кожну ціну українське селянство від московського центру, була так звана „комбайнізація“ ланів, себто можливе більше уживання комбінованих косилок-молотилок та інших складних і коштовних машин, порушуваних тракторами. „Комбайнізація“ ця сгала, особливо в Україні до 80 а навіть 95% цілої площі ланів. Трактори і цілі комбайни належать не колозам, а так званим на машинно-тракторним станціям (МТС), себто „державі“, і працюють на основі особливих умов поміж колхозами та МТС. Уряд їх попірав особливо тому, що скошене збіжжя вимочувалося негайно і забиралося до урядових складів, щоб колхозники не могли його „красти“, до тогож МТС, дістаючи платню збіжжям, лишали його селянству дуже небагато.

Війна завдала комбайнам тяжку поразку. По перше, забракло їм нафти, яку уряд по-требує для червоної і для німецької армії; по друге, фабрики і варстати, перетяжені виробом зброї й літаків не можуть переводити наплав тракторів і комбайнів, які звичайно значно більше на-правляється ніж вони працюють, наслідком недбалства, неучтва і саботажів. Проти „розкрадання“ збіжжя колхозниками уряд знайшов також засіб. Він просто признав скільки збіжжя і всього іншого має колхоз постачати „державі“ числячи з гектару, незалежно від того, чи колхозники мають що самі їсти, чи гинуть з голоду. Коли тракторів і комбайнів бракуватиме, мусять колхози обробляти лани „звичайними машинами і власними кіньми і волами“, чи орати людьми, коли худоби бракує, як в старі „добрі“ часи кріпацтва.

На загальних зборах ЦК КП(б)У 5. лютого хвалився ще нарком хліборобства Бутенко, що в 1940 р. в Україні оброблено тракторним парком МСТ на 1,808,000 гектарів більше ніж торік. А в „Ізвестіях“ з 8. лютого уміщено відома „спец“ щодо витискання крові і поту з укра-

їнського селянства, Дм. Рудь, статтю, затитуловану „Машина і кінь“, в якій він гостро поборює „надмірну“ комбайнізацію, пишучи між іншим наступне:

„Що з того, коли комбайн скосять за місяць кілька соток гектарів не втрачаючи протягом 10—15 днів зерна, але втрачаючи його третину часом, коли збіжжя осипається. ЦК партії і нарком ССР не дурно наказали переводити живих і комбайнами і звичайними машинами. Це не шкодить, коли відсоток комбайнізації впаде, а комбайн виробить менше гектарів за сезон, аби урожай був цілий. Скільки збіжжя, буряків та інших виробів хліборобства ми втрачаємо ко року з причини того, що колхоз уживають замало коней для різних робіт, і як надмірно псується від цього трактори! А скільки опалового матеріалу можна булоб заощадити, колиб сили худоби використувувалося належно? В самій лише Полтавській області можна булоб заощадити річно 15—20,000 тон, а в цілмі Союзу можна булоб заощадити ціле море опалового матеріалу. Хрущов докоряв слушно колхозам, що в них коні бігають по луках, коли трактори працюють. Наводжу характеристичний приклад, яких є сотки і тисячі, умови поміж артелю „До соціалізму“ та МТС. Колхозний артіль має 29 робочих коней і 11 пар волів, які моглиб цілком добре впро-ратися з роботами на 38 гектарах, але всеж весняну оранку перебрала на себе МТС. Наслідком поламація та стояння тракторів, оранку пере-ведено не в квітні, як належалося, а в кінці червня... Треба спочатку обробувати все те, що колхози можуть виконати власними силами, і лише решту тяжких робіт доручити тракторам.“

Так несласно кінчилась „комбайнізація“ в Україні і в цілмі ССР, але наслідки цього не всюди будуть однакові. В Україні вони вносять перед усім новий елемент в боротьбу українського селянства проти Московщини. Зменшення ролі тракторів та заступлення їх силою худоби зменшує також і залежність українських колхозів від московського центру. Збільшення кількості робочої худоби не лише збільшує змагання визволитися від втручання місцевої влади до колхозної господарки, а й господарську можливість визволення України без нової голодної катастрофи.

К. В.

ЩЕ ПРО „ТАЙНУ“ КРИВІЦЬКОГО-ГІНСБЕРГА

Одна американська газета написала, що „Кривіцький згинув душевно вже давно, а тепер вбито лише його тіло в не-романтичними готелі у Вашингтоні“. Здається, що такий пересічний комуніст-ідеалом сталінізм-марксизм. Його умовий розвиток умовлявся лиш користю партії, а не власної індивідуальності. Тому, революційна репутація пересічного комуніста, це найбільший скарб, який може мати такий „товариш“-комуніст.

Та проте, в очах деякої американської преси, цей Кривіцький - Гінсберг (Кривіцький — це славне стародавнє козацьке імя) знаходить тихе співчуття якщо не жалю. Вона пише, що всеж таки, він був „батько та муж“, що вкінці навіть зірвав зо Сталіном, і тим подібне.

Не про Кривіцького - Гінсберга ходять нам. Для нас, подібно як у випадку другого відступника, Яна Вальтіна-Кребса, це лиш малі епізоди, що відлітають тут і там від страшної кримінальної системи, звязаної з Кремлем і Сталіном.

Отже іде нам про що інше, а саме про поставу до відступника з боку тих, що є вірні партії чи є її прихильниками, т. зв. „фелов-траверлер“. Ортодоксальні комуністи не без того, щоб не знали про злочини Сталіна чи Комінтерну; вони теж знали, що діялося в Іспанії, чи Франції. Вони є теж і співтворцями комуністичних злочинів і тут. Та проте, вони дуже не люблять, щоб про їх стратегію писала „буржуазна“ преса, щоб їх секрети виходили на денне світло. Тому реагують придержувачись відлості партійної дисципліни.

Коли такий „ренегат“ як Кривіцький виступить з обвинуваченням проти партії, то цілий комуністичний апарат алярмується; „відступника“ спочатку пробують переко-нати в його „помилках“, а коли цього замало, його висми-вають, зменшують його значіння чи ролі, причіпається до нього якесь нечесне дискредитує п'яту, а коли й це не помагає, наступає тоді найвища кара пролетаріату — терор і смерть.

Випадок з Кривіцьким-Гінсбергом може послужити класичним прикладом комуністичної партійної дисципліни. Відразу, коли тільки появи-вся його ревелайційні писання, партійний апарат був у пущенні в рух, щоб здескваліфікувати відступника. Це робиться не тільки для зменшення значіння такого „ренегата“, але

також для дальшого виховання партійних „товаришів“. Бо такий пересічний комуніст-ідеалом сталінізм-марксизм. Його умовий розвиток умовлявся лиш користю партії, а не власної індивідуальності. Тому, революційна репутація пересічного комуніста, це найбільший скарб, який може мати такий „товариш“-комуніст.

Кривіцький-Гінсберг не був лиш „товариш“ та борець за світову революцію, це була „риба“, якої обвинувачення не могли остати без відпові-ді. Всякі офіційні заяви у-манського у Вашингтоні, що „такого Кривіцького не було в ГПУ“, не вистарчали. „Ню Мессес“, орган Сталіна в Америці, виступили зо статтю п. з. „Фальшивий Кривіцький“, закидаючи йому шахрайство, себто те, що він представляє себе таким, яким він не є. Закінчено цю статтю таким рішенням: „Генерал Кривіцький! Ти не є Кривіцький, а Шмелька Гінсберг, галицький жид“.

На тому й скінчилась проти-батація на Кривіцького-Гінсберга, оскільки іде про саму компартію в Америці. Партія дістала приказ згори закінчи-ти всякі дискусії на тему „Генерала“. Та не притихли від-гуки його писань по різних закатурених комуністичних ячейках та гніздах. Там, в ю-нійках, клобах, школах, і ін. хоч і повторювано, що „Кривіцький, це Шмелька Гінсберг, галицький жид“, проте всякі ревелайції цього страшного а-гента ГПУ таки потрясли ря-дами сталінських преторіанців.

Т. зв. „ліберали“ та „невинні“ zareгували гостріше. Вони були прямо оголошені перфідією їх демократичного та улюбленого лідера, Сталіна, що закінчує союз з Гітлером. Кривіцький - Гінсберг став більшим як пророк Давид. „Ди Нейшен“, яка по появи ревелайційних писань Кривіцького, віднеслася до цього скептично до нього, поправи-лася та привітала „генерала“ як „найактуальнішу людину часу“.

А за тим, Кривіцького-Гінсберга привітала деяка нийор-ська інтелігенція з отвертими раменами. Багаті палати на Парк евені гостили „героя“, жертву Сталіна. Кактелеві вечорі й бенкети „переконали“ цього старого большевика, що властиво нема потреби боротися проти капіталістів, а краще боротись проти його запеклого ворога, комунізму. І він це починає робити. Пише

ревелайційні статті проти Комінтерну, розкриває його під-ривну роботу, обвинувачує цілий ряд большевицьких дилематів в шпйонажі, зізнає перед Комітетом Даеса у Вашингтоні та виявляє цілу сітку комінтернських гнізд. Кривіцькому силляється тисячі доларів, він планує купити великий хутір у Верджинії, бажачи зажити новим життям, зо старими плямами крові та терору надуші й руках. Та приходить смерть. Все одно, чи спричинена мстивою рукою ГПУ, чи наслідком само-губства. Але „карієра“ нагло переривається.

Цікаве, те, що Кривіцький ніколи не був „командиром“ ані теж „генералом“, його на-гле „авансування“ до ранги „генерала“ вказує тільки на те, що в нього росло бажання стати новою людиною, новою індивідуальністю, для якої не було для нього місця в країні соціального „зрівняння“.

Та химерна доля не позво-лила. „Наган“ (тип больше-вицьких револютерів), яким воявав ціле життя, став і йому в пригоді. Шмелька-Гінсберг гине з тим самим іменем, яке набув десь там у Куликові чи Самборі, а не як „генерал Кривіцький“. Не дали йому ввійти в історію „генералом“ його партійні товариші, такі самі як і він обвинувачі та під-ривачі цивілізації, нищителі людської свободи.

УКРАЇНЦІ ПЕРЕДАЛИ ЧЕРВОНОМУ ХРЕСТОВІ \$2,157.50 НА АМБУЛАНС

Провід Репрезентативного Комітету Українців Канади, в якого склад увійшли пред-ставники Брацтва Українців Католиків Канади (БВК) і У-країнського Національного Об'єднання (УНО) переіав по Канаді збіркову акцію на ам-буланс Червоного Хреста.

Дня 28. лютого в Саскатуні відбулося засідання управи РККУ, де порішено вислати до Червоного Хреста в Торонто чек на суму \$2,157.50. Гроші призначені на закуплю амбу-лансу Червоного Хреста. Кош-ти одного амбулансу вносять \$1,800.

Президентом Репрезентацій-ного Комітету Українців Кана-ди (РКУК) був о. д-р В. Куш-пір, заступником В. Косар, се-кретарем проф. Т. Павличен-ко, скарбником о. М. Т. Пелех. Організатором збіркової кам-панії був А. І. Яремович, а ду-же багато праці на місцях ви-конав посол О. Жеребко.

Пишучи про це Саскатунсь-кий Стар - Фінікс каже, що цей збірки на амбуланс не тре-ба змішувати зі звичайними збірками на потреби Червоно-го Хреста. Наприклад Україн-ці в Монреалі зложили на Червоний Хрест підчас зви-чайної кампанії \$1,000, а в Віндзорі \$300.

шину. На могилах цих трупів, стає з прапором Батьківщини лемківське свідоме селянство і понесеться голосня піс-ня воскресіння!”

Члени основники Філії Товариства „Просвіта“ в Яслі:

Білас Дмитро, Гіжовський Роман, Глиничак Іван, Іванів І-лія, Качор Анатій, Ковальський Євген, Касків Лев, о. Ки-селевський Філемон, Кисілев-ська Стефанія, Кисілевська Євгенія, Ковальський Яків, д-р Корнелія Михайло, о. Ку-рик Корнеліо, Лісовський О-сип, Лехняк Іван, Марітчук Михайло, Михайлюк Юстин, Німців Іван, Пискивець Ма-рцієв, Попович Дмитро, Стецьків Микола, Смішкевич Іван, Сембрат Василь, Смарж Федько, Яворський Микола, Ярема Казимир.

В 1911 р. на Загальних Збо-рах Філії „Просвіта“ в Яслі ви-брано Михайла Марітчука — головою Філії, о. Ф. Кисі-левського — містоголовою, при складі 32 звичайних чле-нів з тим, що Філія має на-гляд над читальнями „Просві-ти“ у Вишоваді, Жидівсько-му, Грабі, Крамніні, Ожанині,

Яслі. Однак праця Філії була дуже тяжка, бо майже всі до-околичні лемківські села не-грамотні, на дуже низькому у-ровені економічного життя — та через це і культурному, го-ловно тому, що москвофіли-священники не дали про мо-ральне, економічне та куль-турне життя лемка, тож вся просвітянська робота посту-пала дуже повільно вперед.

Члени основники Філії Товариства „Просвіта“ в Сяноці:

О. Омелян Константинович — голова, о. Антін Лаврівсь-кий парох в Одрехуві — мі-стоголовою, Осип Гузюк — са-сієр, Роман Секела — секре-тар, о. Віктор Савчак — па-рох Загущиня — контролор, члени Виділу: Ж. Кчабський, Володимир Чирівський, о. Петро Мекеліта парох в Ся-ноці, Андрій Мазур, о. Олек-са Виконич, звичайні члени: о. К. Пірожок, о. В. Мисик, М. Бідак, о. В. Коритовський, Володимир Гец, І. Бринкач, Микола Лега, о. Мирон Лазо-ришак, Ст. Цуприк, Р. Гань-ківський, Ст. Ващишин, Мико-ла Зинчак, І. Гнатик, М. Зя-тик, М. Воробель, Микола Ми-

гал, Петро Завійський (всі з Одрехової), Осип Давида, І. Сенчишин, Осип Столик, Вал-Дяків, М. Ярош, А. Настип, М. Роман, М. Бурштин, В. То-варницький, (Загіря) В. Янів, В. Менцінський, І. Чирнявсь-кий, М. Тют (Щавне), М. Кру-ляк, І. Свачинин, Дм. Гришко, А. Крульський (Ренець), о. О. Очабрук (Волиця) Панько Шургот, о. А. Кочиркевич, Петро Барна, Юлія Назаревич, Ольга Габла, о. Л. Волянсь-кий, о. М. Бурмич, о. Іван Гринишин, о. А. Менцінський, о. І. Товариницький, Роман Се-кела, В. Робах, К. Войнар (Босько), „Мирон“ Войтович, Франц Кічоровський, Кость Вітій, І. Кобздай, А. Оль-шанський, Антін Гавриляк, В. Мартиніянна, Вол. Влаевич, Гр. Шлеківський, Іванна Ге-рининович, о. М. Слівінський, Омелян Гормак, І. Гавриляк, Осип Коцан, Федір Странко, М. Ковальчик, Олекса Куцак, Іван Завала, Павло Ружиць-кий, Василь Кліц, М. Край-ник, І. Дороцький, Василь Демкович - Добрянський, М. Середницький, М. Добрянсь-кий.

Як далеко сягала в Ново-

ландеччині й була поглиблена політична організація пооди-ноких українських партій — напевно знаємо, що уряднича інтелігенція та в деякій мірі учительство були членами національної демократичної партії.

За це всевладно панували тут — як зрештою у цілій Лемківщині — москвофілі. І це треба їм признати, що во-ни мали тут відповідно сильні культурні установи, як чи-тальні Качковського, бурси, мали сильні економічні уста-нови, незвичайно багаті. Ви-користовували — згідно знали використати! — знаме-нито завязток і консерватизм лемка, його проворність й до-волі добре господарське по-ложження, поправляне гримі лемка емігранта, і не допуска-ли, просто нищили, паляли у-країнські книжки, часописи, не допускали українського духа до тих установ, що були в їх руках і до самого насе-лення. Останніми наглядними бу-ди тут відомий процес в 1914 р., лютування мадярсько-польсько-австрійських чини-ків в першому році війни та вкінці здвигнення в 1918 р. са-

мостийної лемківської респуб-лики.

Філія „Просвіти“ в Новому Санчі переіає вже з 3. жовт-ня 1912 р. свій звіт, що про-світянська праця йде вперед, та вдоволяючи. Улаштував кур-си неграмотних, веде бурсу і при допомозі Філії вибудова-но церкву. Вона робить, що лише може, ба навіть більше, як деякі, що мають кращі у-мовини праці. Тамосні укра-їнці бажать заложити біль-ший банк і жадають підмоги наших фінансових інституцій.

(Дальше буде).

ЗА БРИТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ СПІЛКУ

ЛОНДОН. — Робітничий провідник Вежджуд заявив у своїй радіоїй промові, що справа світового замирення і такого знищення нацизму і фашизму, щоб вони вже піко-ли не могли підвестись, вима-гає, щоб Злучені Держави і Велика Британія творили при мирових переговорах одну спілку.

3 ДНЯ

ПОДРУЖИЙ ЮВІЛЕЙ.

Василь і його жінка цього року обходили 25-літній ювілей свого подружого життя. Одного вечора вони сиділи мовчки недалеко себе й об'єднали пережиті минулі події. Перед ними розвивалася довга життєва філія, яку впродовж 25 літ накручувала їхня доля. Хоч вони з собою нічого не говорили, їх думки і почування обертались довкола тих самих подій, а очі були втуплені в полотно цієї подуманої, духовної філії, що саме розгорталась перед ними вже призабуті картини.

РАДІСНИЙ НАСТРІЙ.

На їх обличчя відбивався якийсь святочний, радісний настрій. Це не була вибухова радість, тільки зрівноважена, спокійна, тривала. По хвилі чоловік перервав тишу і заговорив:

«Знаєш, Маріє, я дуже щасливий. Як то гарно ставалося, що ми в житті не розійшлися і хоч частенько натрапляли на різні перешкоди, проте дожили разом до нинішнього дня. Я щасливий тому, що ти мені прощала мої провини. Тоді я не знав, що це провини. Я думав, що слухність була по моїм боці. Нерозумне серце рвалося з досади, що ти вкорочуєш мою волю, що ти старієш наоколо мною. Що ти хочеш розпоряджатися моїми заробітками, які я здобував у фабриці з таким трудом. Я був свято переконаний, Маріє, що я маю рацію, а ти не добре поступаєш. І я протестував проти цього й робив ачинки, які справляли тобі й мені прикрість. Скільки разів наше подружжя висіло на волосочку! Ще один якийсь найменший крок з мого, чи твого боку, а наше життя було б розірване в інші сторони і ми не сиділи б тут разом. Який я радий, що так не сталося. А це тобі треба завдячувати».

ВІДГОМІН СЕРЦЯ.

Василь мовчав і його жінка також мовчала. Вона боялась відкрити уста, щоб не заридати. Бо від слів чоловіка в її серці розпалалась буря. За ці слова вона хотіла готувати чоловіка. В що хвилину вона теж готова була прийняти на себе всю вину за ті тертя й непорозуміння, що впродовж тих 25 літ між ними траплялись. Від чоловіка вона колись очікувала якихось надзвичайних ласк. Подружжя життя вона уявляла собі в далекому краєвості, ніж воно опісля вийшло. На її думку винен був в цьому чоловік. Він був самолюбний, не дбав за неї, за її почування. Робив лише те, що йому могло зроби́ти приємність.

Та тепер, в хвилину цього святочного настрою вона кра-

ше розуміла ніж колинебудь передтим, що життя не складається з самих гарних моментів, як це собі часто уявляє буйна молодість. Величезна частина життя це сіра буденщина, зв'язана з вічними клопотами, з боротьбою за існування. Боротьба виповнює життя. Радісні моменти, короткі. А хто хоче їх утримати й прожити, доведе лише до того, що цілком їх розгубить у брідках буденщини.

МОРАЛЬНИЙ КАПІТАЛ.

По хвилі мовчанки чоловік продовжував: «Знаєш, Маріє, чого я так радий, що ми не розійшлися? Бо ми маємо тепер багату спільну реч, яку забезпечують нам решту життя. Я не думаю про гроші. Тільки про ті різні події, радісні і прикрі хвилини, які ми разом переживали. Ми маємо про що говорити, що згадувати. Немов ті хом'яки, що за літа під землею наховали чимало зерна й у зимі кожний раз заглядають до свого шухляця, щоб тим зерном поживитися, ми також будемо раз-у-раз заглядати до нашого духовного шухляця і згадуватимемо минулі події, коли вже постаріємось так, що будучина не буде нас цікавити. А чим ми поживились, коли так були розійшлися й вічно блукали себед чужих людей, на хвилю заприязнюючись з новими людьми, щоб за рік, за два, їх знов покатити? Хіба хтось з чужих цікавився нашим минулим, нашими переживаннями? Хіба нас самих не нудить, коли чуємо, як хтось розказує нам про своє життя?»

ЗВ'ЯЗУЮТЬ ТРУДНОЩІ.

Тут Василь знов замовк. До нього підійшла жінка і заговорила: «А знаєш, які минулі події мене зв'язують нерозривно з тобою? Не так ті радісні, як клопоти, які ми разом поборювали. Пригадуєш тяжку недугу нашої дочки? Клопіт з сином? Борги? Опісля моя недуга. Ти опікувався мною, як міг. Хіба це можна забути? А як, тяжко ми журились кожний раз, як ти тратив роботу! Скільки планів ми передумали разом, щоб вдержатися якось на поверхні! Пригадуєш твій бізнес й втрату його? Велі ці журби й прикрої, що завдавали нам тоді стільки терпіння, тепер повертаються нам назад, але вже без закраски того прикрого почування, що тоді? Час переключив їх на щось інше. На щось таке, що в сумі дає нам невимовну радість, що ми видержали всі ці спроби й виявили тим силу нашого характеру. Коли ми були не видержали, розійшлися, то сиділи нічні по різних місцях окремо, певно не мали до себе тої самопопани, що маємо й тепер».

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Вислід спортивних змагань.

Минулої неділі, 9-го березня, у. р. в спортивній галі „Індустрія“, при 6-тій і Кетрин вул., в Філадельфії, Па., відбулись коштовні, (баскетбольні) змагання з двома дружинами з спортивної Ліги У. Н. Союзу. Грали дружини з Філадельфії і з Нью-Йорку, відділу 423 У. Н. С.

Помимо великого снігу, що падав тоді, і зв'язаної з тим поганої погоди, спортивним змаганням приглядалось біля сотки молоді, а також декількох старших. Гру розпочав головний радний У. Н. С. Степан Слободян, киненням першої галки. Опісля розвинулась цікава гра, якій всі з приємністю приглядались. Бо спортсменці поводитись дуже гарно і по спортовому, без крику і наміслю.

Філадельфійська дружина виграла, здобувши 35 точок. Нью-Йоркська дружина програє, здобувши лише 28 точок. Для Філадельфійської дружини найбільше точок здобув Василь Юзвяк, а для Нью-Йоркської Михайло Гамалак. По грі, на запрошення українського американського клубу на Савті, відбулася для дружини мала гостина. При добрій перекусці представник американсько-української громади на Савті привітав обидві дружини, та заявив, що на будуче, коли знов вони мали змагання, щоб знов загостили до них. Опісля головний радний Степан Слободян погратулював спортивним дружинам за їх змагання, та просив, щоб на будуче старались ще більше працювати на користь нашого Батька Союзу. А коли закінчиться зимовий сезон, щоб приготувались до надвирного сезону гри в безбол. А тим зацікавлять не лиш молоді, але й старших.

Забава протягнулась трошки довшо, бо серед спортсменів знаходились не лиш добрі гравці, але й добрі співачки, які належали до хорів. Вони з тої нагоди співали собі також різних пісень. Пізно вночі, подякувавши за гостину, вони розійшлись додів.

Союзовець зо Савту.

ШАПЕСА ВИКИНУЛИ

НЬЮ-Йорк. — Професорови Ситі Каледжу, Морисови Шапесови, який недавно хвалився, що він комуніст і ливав властей, що вони йому за те зроблять, зробили власть те, що викинули його з праці. За ним підуть інші комуністи. Шапес домагається доходу і доказів, що його комуністичні переконання перешкоджають динебуть в виконанні його професорських обов'язків.

18 мільонів никлів вичекують в Філадельфійській мінніці в 1939 році.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАНАДИ

У канадійських газетах появились описи забезпечення західного побережжя Канади перед можливими повітряними нападами. Пише про це Герберт Л. Джонс з Венкуверу.

Головні міста Бритійської Колумбії признано такими, що можуть бути виставлені на ворожі повітряні напади. І тому пороблено приготування, щоб їх забезпечити проти такої загрози з повітря. У тій цілі підготовано вже поважну організацію, що складається з понад 5,000 цивільних осіб, що має за ціль охоронювати Венкувер й інші Бритійсько-коломбійські міста, колиб показались перші знаки ворожих воєнних літаків над цим канадійським містом, що лежить на побережжі Тихого океану. Ці люди, що мають стерегти безпеку побережжя Тихого океану зовуться „Дібрані повітряні сторожі (Air Wardens Picked, або в скороченні А. Р. П.). Їх завданням є стерегти понад 400,000 цивільних осіб перед ворожими бомбами, газами, шрапнелями, почавши від широко розлогого міста Венкуверу до Борнсебі, Нью-Вестмінстер і маленьких осель у долині ріки Фрейзер. Їх вибрано до цього заняття і дано їм вишкіл у несенні першої допомоги, в забезпеченні населення проти тріляних газів, в гашенні пожеж, спричинених запальними бомбами, а також познайомлено їх зо законами, оскільки вони дотикають Регулцій Оборони Канади. Їх поучено, де саботажники можуть бути діяльні й як поступати з ними. Хоч далеко відсунені від воєнних подій, теж й інші морські пристані, як Вікторія, на острові Венкувер, Норт-Алберті впровадили в себе теж подібні організації. В Алберті навіть індіанці й індіанки вписались на курси, вишколюючи в першій допомозі, протигазовій роботі і домові піклуванню хорими. Вони будуть охоронювати своїх власних земляків в індіанській резерві Алберті.

Створення Бритійсько-коломбійських повітряних доглядачів А. Р. П., зачалось раз по вибусі війни. Їх почато організувати по заяві міністра національної оборони, сказав, що деякі міста, включаючи до них головні морські пристані, Венкувер, Вікторія і Принц Руперт, є виставлені на атаки з повітря.

Створено провінційний комітет, А. Р. П. під проводом майора Мулі, який одержав заповомогу в висоті \$5,000 від домініального уряду. З того малого комітету повстали горожанські охоронні комітети по різних містах.

Детектив Морис, досвідчений урядовець в поліційнім департаменті в Венкувері, був вибраний головою великої венкуверської організації, що обіймає 11 доокочинних організацій і найбільшого А. Р. П. обшару в провінції. Давно оці горожані кожного дистрикту були вибрані сторожами (ворденами). Кожний сторож поділав свій власний дистрикт, іменував своїх помічників і в той спосіб потворив малі організації А. Р. П. на своїм обшарі. Крім того призначено ще 1,500 жінок до співпраці, що мали носити розтягаючіся ліжка і бути керманічними амбулянтів.

Тепер творяться далші організації А. Р. П. Покищо не пороблено ніяких приготувань до затеминовання ночей, ані не приготовано ще сирен, остерігаючих перед повітряними нападами. Нема ще приготованих протилетунських сківків, хоч оглянемо вже 46 міських будівель у Венкувері, шукаючи за відповідними приміщеннями. Усьому на перешкоді стоять фінансові труднощі. Міста і муніципаліти не можуть видавати гроша на організування А. Р. П. без зміни своїх чартерів, щоб зробити те фінансування легальним. Ті зміни поробитись на найближчій сесії легіслатури. Провідники канадійського А. Р. П. висказують гадку, що можливі повітряні атаки будуть мати лиш характер нападу і втечі. Не будуть вони стало повторюючимися наїздами, подібними до тих, які переводять наїсти на Лондон.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВЧІМСЯ ФАХІВ.

Допиш п. Пристай з Сиракуз, Н. Й., пригадав і мені минувшину з часів світової війни. Я ходив тоді до ремісничої школи в Дітройт, Міш., і учився ремесла, майже в такій самій спосіб, як п. Пристай подає в своїм дописі. Я скористав і мій труд оплатився на 100%. З власного досвіду подам спосіб, як найлегше зачати таку едукативну роботу, то є, переробити себе зо звичайного робітника на фахівця, бизнесмена або спеціаліста. Всього має оден початок: охота почути в собі „я можу“ і терпелива витривалість. Пан Пристай подає, що є тепер нагода, а наших українців нігде нема — що ми українці відсталі наріди. Я думаю, що ходити по вечерах до школи, а в день тяжко робити, це надміру трудна річ не тільки для старшого, але і для молодого. У нас, українців, є більше здібностей як у інших народів, тільки нема виробленого провоту і тому ніхто не знає, як зачати. А початки найтрудніші. Маючи певну практику в тій діяльності, бо сам учився і пізніше зорганізував своїх знайомих в шкільну групу, з якої всі скористали, я переконаний, що одиниці індивідуально недалеко зайде. Але організована група може легко допняти цілі. У нас могутий Батько Союз, майже в кожній місцевості, де живуть наші українські люди, є відділ У. Н. С. Отже, є наша велика орга-

В кождім відділі У. Н. Союзу повинна зачатись активна робота. Всі члени і всі українські люди повинні підняти клич до наших передових людей: Ведіть нас до кращої будучини, дайте нам поміч, більше знання світла, науки. Ми не хочемо бути більше такими неміними, як ми є тепер. А до тих, що це сплять сном блаженних кличемо голосом могутнього великого нашого кобзаря Шевченка: Вставайте, кайдани порвіте!»

Йосиф Якіма, секретар від. 141. У. Н. С., Дітборн, Міш.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЛЕРІФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбулись в п'ятницю, 21-го березня, в годині 7:30 вечір, в домі, де збираються збори відбуваються. Просимо всіх членів і членів прийти на збори. На тім же місці прийнято рішення, що маємо важні справи до погодження. Ю. Голіньський, пресд., В. Реновель, кас., П. Ярема, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 106, відбулись в неділю, 23-го березня, в 12 годині вночі, в домі, де збираються збори відбуваються. Просимо всіх членів і членів прийти на збори. На тім же місці прийнято рішення, що маємо важні справи до погодження. Ю. Голіньський, пресд., В. Реновель, кас., П. Ярема, секр.

ЗБОРИ ОРГАНІЗАЦІЙ, ВІЧА І Т. І.

НЬЮАРК, НЬЮ ДЖЕРЗІ.

Річні збори УКРАЇНСЬКОГО БУДІВЛЯНО-ПОЖИЧКОВОГО ТОВАРИСТВА відбуваються в ЧЕТВЕР, 20-го БЕРЕЗНЯ 1941, р. в год. 7:30 вечером, у салі 37 Morton Street, Newark, New Jersey. Обов'язком кожного шерпона явиться точно на означений час. За уряд: Василь Кучук, пресд., Митрон Литвин, касир, Петро Цап, секретар.

ДОБРУ НАГОДУ ДО ПОСТІЙНОГО ЗАНЯТТЯ І ЗАПЕВНЕНОГО ЗАРІБКУ НА ВСЕ ЖИТТЯ

має мужчина, що може з малюю годинкою приступити до великого й доброго бізнесу. Платня від 28 до 50 доларів у тиждень. Мусить уміти їхати авто і говорити добре по англійськи. При згодошенні проситись поїхати з собою і членів своєї сім'ї. Згодошенні проситись салі на адресу: ABC, c/o SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ШІКАГО, ІЛЛ.

ДМИТРО ЧУПІЛІВСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ РІЗЬЯР

Має на спродаж дуже гарні Кивоти. Котра Парохія бажала би мати гарний Кивот у своїй церкві на Великдень, нехай згодошиться на адресу:

DMYTRO CHUPILOWSKI

8224 University Ave.

Chicago, Ill.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

Цього року маємо два роди великодніх карток:

- 1.) Гарні картки в книжковій формі з віршами і з ковертами, ціна: 5 центів одна, 6 за 25 центів.
- 2.) Картки українського стилю з видами українських великодніх звичаїв і писанками, без коверт, 5 центів, 6 за 25 центів.

Це останні картки, котрі ми одержали з краю перед війною. Маємо їх лише обмежене число. Тому той, хто перший їх замовить, перший їх дістане. Уживайте купону, котрий тут подается:

Проху мені прислати карток книжкових, на що залучаю \$ _____

Проху мені прислати карток укр. столу, на що залучаю \$ _____

Назвисько _____

Число і уліція _____

Місцевість і стейт _____

На с. о. д. не висилаємо. Можна належитість вислати марками.

"SVOBODA"

81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

НАСЛІДКИ ІТАЛІЙСЬКОГО БОМБАРДУВАННЯ ГРЕЦЬКОГО ОСТРОВА КОРФУ З ПОВІТРЯ.

ЩО ЧИТАЛИ В УКРАЇНІ В XVII—XVIII. ВВ.

Тепер уже всім відомо, що в Україні в XVIII. ст. освіта стояла високо, що було багато шкіл не лише по селах, початкових, але й вищих. Та, крім того, тодішня українська інтелігенція, тобто козацька старшина багато читала, купувала багато книжок, і своїх, і доставала їх із заграниччя.

Різні пам'ятки, особливо пошеники, що їх провадили освічені українці, вказують, що серед старшини багато людей мало в себе дома власні великі бібліотеки. Чи не найліпшу, мабуть, мав гетьман Іван Мазепа. Про неї згадує нам французький дипломат Балюз, що загостив був до Гетьмана України 1704. р. В листі, який недавно знайшов український дослідник І. Борщак, цей Балюз описує свій побут у тодішній українській столиці в Батурині. Він був захоплений найбільше освітою гетьмана, його освітою й оглядом. Мазепа вільно говорив багатьма чужими мовами, мав у себе французьку та голландську газети, велику добірку бібліотеку, яку Балюз оглядав: на кожному кроці видно було латинські книжки.

Велику бібліотеку мав у себе й Яків Маркович, (1690—1770), небиж гетьманової Скоропадської, лубенський полковник, пізніше генеральний підскарбій. У своєму щоденнику він не раз з любов'ю згадує про цю бібліотеку, про те, як він пораджує свої книжки, розкладає їх, замовляє нові шафи для бібліотеки, видає книжки до справи „інтелігентові“ (палітурникові). Ще 1725. року (а прожив Маркович до 1770 року) було в нього 287 книжок. А число їх з дня на день збільшувалося, бо Маркович раз-у-раз купував нові. Він так кохався у своїх книжках, що навіть, іду-чи в далекий похід, брав зі собою 32 книжки.

Добрі бібліотеки були в генерального бунчужного Миколи Ханенка (1691—1760), у гетьманича Петра Апостола й інших.

Якщо то були книжки, що в са-х Мазепи, та вже й перед-

оправах з різноколіровою шкід-ри, саяну, оксамиту, часами оздоблені золотом, наповню-вали бібліотечні шафи тодіш-ніх українців, котрі кохалися в науці й письменстві?

Треба сказати, що в тодіш-ні часи освічені люди і духов-ні й світські читали більш, ніж тепер, книжки духовного змі-сту. Святе Письмо, Життя Свя-тих, твори Отців Церкви зай-мали почесне місце в бібліо-теках українських гетьманів і старшин. Величезні євангелії в тяжких кованих золотом опра-вах, прикрашених дорогоцін-ним камінням творили оздобу старшинських хат. Серед рі-чей гетьмана Самойловича, на-приклад, бачимо кілька таких євангелій у дорогих оправах, з образами на них.

Після того читали тоді за-любки твори української літе-ратури: богословські, істо-ричні, філософські. З них тре-ба згадати передусім „Сино-сис“ Інокентія Гізеля, що пер-шу історію України. Автор її, зроду німець, був довгий час ректором Київської Академії, а пізніше архимандритом Киє-во-Печерської Лаври. Гізел мав великий вплив в україн-ським житті, не лише церков-ному, але й політичному. До-голює його прихильності і ра-хувалися з ним не лише укра-їнські гетьмани, але й чужі володарі. Він написав більше творів, здебільша релігійно-морального характеру, але найбільш поширеним і попу-лярним був таки „Синосис“. Хоч Гізел тут розповідає історію цілого славянського Сходу, отже й Московщини, але московської історії він торкається лише настільки, на-скільки вона має пов'язаність й поширювати історію України.

Окрім творів Гізеля бачимо в бібліотеках козацької стар-шини твори інших київських учених Іоанкія Галатювско-го, Лазаря Барановича, Дмит-ра Савича-Тупталенка¹⁾ й т. д.

Та треба сказати, що самі у-країнські книжки не могли вже тоді задовольнити виимо чита-ців. Освіченого українця в ча-

тим цікавили питання з полі-тичної історії, філософії, при-родознавства, математики, а на них він не все міг найти відповідей у власній літерату-рі. І він її шукає у творах за-хідно-європейських письмен-ників, які з кожним роком усе більше поширюються на У-країну.

Книжки з Європи найшли собі вхід на Україну ще в XVI. та XVII. віки. Тоді українська інтелігенція їздила до закор-донних університетів і приво-зила собі звідти чужі книж-ки. Київський митрополит Пе-тро Могила спровадив собі 1633. року з закордону цілу бібліотеку. Серед тих книжок бачимо три старих латинських письменників і поетів — по-езії Овідія й Горация, комедії Плінія, трагедії Сенеки²⁾. Ба-чимо політичні й філософські твори новіших письменни-ків, як ось Маківеллі, Авіцен-ні³⁾ й т. ін.

Чужі книжки знаходили собі поволі вхід і до старшинських домівок. Досить поширені в Україні були твори німецького історика Пуфендорфа (1631—1694) і головні тому, що Пу-фендорф торкається й історії війни України з Польщею за

1) Іоанкія Галатювський, ректор київських шкіл і архимандрит Ново-родськевського, потім чернігівського монастиря, (†1688) р.; видав збірник проповідей, що дїадалися грїхом ви-дань, збірник чуда Матері Божої, і т. д.

2) Лазар Баранович, (1593—1694), ректор і професор київської ака-демії, архимандрит чернігівської, пи-сав вірші (по-польськи) та проповіді. Дмитро Туптало (1651—1709), бу-мен монастиря у Батурині та Га-лузів, архимандрит у Чернігові й Новгороді Сіверському, наразі митро-полит у Ростові (в Московщині), пи-сав проповіді, життя святих, драми, релігійні пісні (кантати) й т. д.

3) Іоанкія Овідій Назо (43. до Хр.—17. по Хр.), поет, найкращий твір „Перемінні“ (українські пере-клади І. Сестенка, Льв.: Ніколішніна). Квінт Гораций Флак, (65—8 до Хр.), найвідоміший латинський ліричний (чутливий) поет (укр. переклади В. Шурата, Льв. Франка й ін.). Т. Максим Платон (коля 221—184 до Хр.), писав комедії, в яких змаль-овував сучасний собі побут; його творі використовували й переробляли пізніші письменники інших народів з пр. великий англійський поет Шек-спір.

4) Іоанкія Аппіан Сенека, (коля 4—65 по Хр.), лат. філософ і поет (пи-сав трагедії: твори, що кїчаються сум-но), виховник імператора Нерона.

5) Ніколя Маківеллі, італійський історик і дипломат, (1469—1527), проповідник, що політика не має нічого спільного з мораллю, що най-ліпший закон — це добро й могут-ність держави.

6) Авіценна, справжнє ім'я Ібн Сіна, арабський лікар і філософ (980—1037).

Богдана Хмельницького. Пу-фендорфа читає згаданий Ха-нейко. Користає з Пуфендор-фа, пишучи свій „Літопис“ Са-мійло Величко, військовий канцелярист (урядовець геть-манської канцелярії) за геть-манів Самойловича й Мазепи, який залишив дуже гарну істо-рію козацьких часів. Треба тут згадати, що на Україні, бага-то читали книжок і польських авторів, особливо історичних. Сам Величко у своєму „Літо-писі“ перекладає поему поль-ського історика-поета Самуїла Твардовського про українсько-польську війну (1600—1660).

Згадавши уже Петро Апо-стола, син гетьмана Данила, полковник лубенський, мав у себе багато книжок чужими мовами писаних. Він добре во-лодів, окрім латинської, яку мусів знати тоді кожна осві-чена людина; французькою, ні-мецькою й італійською мовою. Навіть він свій щоденник він провадив досить поправно французькою мовою. З того щоденника довідуємося, що він замовлював любив читати різні французькі повісті й ко-медії. Але читав він і поваж-ніші книжки. Так замовив він собі через німецького книгара працю французького вченого Реомюра про життя комах. Ця автор (1683—1757) був знаний фізик і природознавець. Він приручав тепломір, подівав його на ступні (80), і ми ви-знаємо його й досі. В Апосто-ла ж бачимо величаву на 36 томів, історію церкви фран-цузькою мовою К. Флері⁴⁾. Ці-кавлять, видно, Апостола і справи походження європей-ських шляхетських родів (ге-неалогія), бо в нього є гене-алогічні праці французькі й німецькі.

Багато чужомовних книжок зустрічаємо в генерального о-савула Івана Скоропадського (1727—1782). Він, видно, ми-лувався в описах чужих країв і мандрював, бо кілька таких о-писів замовив собі з Німеччи-ни. Там купив він собі й істо-рію Америки і твори тогочас-них французьких письменни-ків. Вся освічена Європа за-тувалася тоді у творах Вольт-ера, Скаррона, Лесажа⁵⁾, які попадали у великій кількості й в Україну. Так само читали охоче в Україні „пригоди Ро-бінзона“ англійського письмен-ника Денієля Дефо⁶⁾, в яким іще й досі зачитується мо-лодь.

Не можемо тут перерахувати всіх книжок західно-європей-

4) Клод Флері, святийник (1640—1723) духовний французького короля Людовика XV.; його історія церкви написана 1691. р.

5) Вольтер (Voltaire) справжнє ім'я Аруе Франсуа Марі (1694—1778), ви-значний французький письменник, (писав поему і драматичні твори), філософ, критик, мав великий вплив на цілий тодішній світ; у творі „Істо-рія Карла XII.“ висловлює погляд, що „Україна все загалом до волі“ (го-ворили про Мазепу й полтавський бій).

6) Поль Скаррон, французький пи-сменник (1610—1660), писав комедії, перелющував Вергілієву Енеїду так, як у нас Котляревський.

7) Ален Лесажа, французький пи-сменник (1668—1747), славний попи-стар.

8) Денієль Дефо (1659—1731), ан-глійський письменник; „Робінзон“ пе-рекладений на всі європейські мови, є й українські переклади.

ських письменників, яких чи-тали в Україні у XVIII. віці, бо мусіли подати все помітніше, що виходило тоді в Європі і тих прикладів, які ми наведе-мо, досить, щоб показати, що українська старшина читала ба-гато і з цього погляду не від-ставала від культурного гро-мадянства європейського.

Окрім книжок для читання спроваджували в Україну і книжки практичного змісту. Наприклад, лубенський пол-ковник Іван Кулябко мав у се-бе багато чужомовних книжок з хліборобства й садівництва. Він хвалився цим у листі до гетьмана Кирила Розумовско-го й хотів допомагати при влаштуванні парку в Яготині, на Полтавщині, де брався са-дити плодові дерева й шовко-вицю. Це був той самий Куля-бко, що склав проект про обо-в'язкову освіту для козацьких дітей, і дійсно запровадив її в своєму полку. Як бачимо з рахунків німецького книгара, в Україну купували й куховар-ські й технічні книжки.

Не всі, звичайно, мали спро-могу купувати дорогі чужо-земні книжки. Тимто раділи собі так, що, позичаючи книж-ки, відписували звідти що ці-кавіше, а інколи й усе. Такі зшитки мандрували по стар-шинських садибах і хуторах, а деякі скоронились у архівах і бібліотеках. Треба тут згада-ти, що до таких самих зшит-ків перепишували й відомості з газет. Не маючи власних га-зет, українське громадянство мусіло користуватись чужо-земними. Як уже згадувано, гетьман Мазепа мав у себе французькі й англійські га-зети. Згаданий Ханенко перед-пишував собі з Франції га-зету „Mercure de France“. Чи-тав німецькі газети й Петро Апостола. Але таких, що могли собі дозволити на передплату, було мало.

Яким шляхом попадали чужо-земні книжки й газети в У-країну? В тих часах, як знаємо, Україна провадила велику тор-говлю з Європою. Валки з сі-дло, збіжжям, медом, шкірами й іншою українською сирови-ною мандрували через Старо-дуб до Гданська, Кенігсбергу й інших торговельних німець-ких міст, а з відтілю вертали-ся з різним крамом, приладдям, годинниками, зброєю, поро-хом і т. ін. При цій нагоді за-мовляли собі через козаків, я-кі провадили валки, і книжки. У Бреславі (в Німеччині), на-приклад, була велика книгар-ня, яка замовляла собі книжки з цілої Європи і переслала-ла до своїх українських поку-пців. А вже в пізніших часах самі українські купці організу-вали торговельні спілки, що спроваджували з закордону книжки в Україну. Таке під-приємство існувало у другій половині XVIII. віку в Полтаві. До цієї спілки входили пол-тавські купці Григорій Паске-вич, С. Максимович і інші. У самім 1781. році спровадила ця спілка з Бреславу й Лейп-цигу більш ніж дві тисячі рі-зних книжок німецькою, фран-

цузькою й латинською мовою. Деякі підприємливі чужин-ці провадили торгівлю книж-ками в Україні. Так від того самого бреславського книгара, в якого замовляв собі книж-ки згаданий вже Апостола, Ско-ропадський, Кулябко, замов-ляв собі їх і німець із Києва, Буш. З того він замовляв по-багато примірників тої самої книжки, видно, що він займав-ся продажем книжок. Так само продавав книжки в Україні іта-лієць Тессар, який привіз ко-лиш аж 500 книжок історич-ного змісту латинською мо-вою.

Ось такими шляхами прихо-дили в Україну чужоземні книжки, а з ними європейська освіта й культура.

НА ПРОДАЖ, грошеня з припаси-ми, дм на 8 кімнат, гараж на 3 дм, на перехрещенні вулиць, у до-брому положенні. Продаю спрочини родиною, сепарати. Не оминіть цієї надзвичайної нагоди. Ціна \$7.500. Пишіть на адресу: BOX 405, SCRANTON, PA.

Д-Р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чоло-віків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіз крові для подружжого сві-доцтва.
● Геморойди й желакі лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRAMercy 7-7697
Офісний годинник: 10—8; неділя 11—2. Жінки-доктор до обслуги.
X & Флюорескоп. — Екзамінація \$2.00.

DR. M. SMITH
NEW ADDRESS
224 E. 15th ST., NEW YORK
Between 2nd & 3rd Aves.
Hours: 12—2, 6—8.
Tel.: 9Tuyvassant 9-1679

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
Between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урочай годинник: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

КАЗКИ
ВІЛЬГЕЛЬМА ГАУФФА
На цих казках виховувалися цілі цілі німецькі покоління.
Іх перекладали з німецької мо-ви відомі українські перекла-дачі: М. Харченко, Ф. Супрун, Д. Корзун і інші.
ЗВІРКА ПЕРША
містить:
1) Каліф-чорногуз
2) Як виритувано фатму
3) Кирлик-Ніс
4) Коробель-принц
5) Фальшивий принц
6) Оповідання про обрубану руку
128 сторін, 86 рисунків.
Ціна 50 центів.
ЗВІРКА ДРУГА
містить:
1) Пригоди Сайди
2) Малий Муш
3) Альмастор
4) Шот
5) Червоне серце
128 сторін, 82 малюнки.
Ціна 50 центів.
Замовляйте:
"СВОБОДА"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ПІДПИРАЙТЕ СВОІХ БІЗНЕСМЕНІВ.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛІДЕЛЬФІО й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з ценою прегар-ною металеву труною, двома вантами, краватом, облямуванням, вики-ванням Похоронного Дошу і т. д.

\$295.00

Все, чого треба, з виномк оди-ля й палезностей за церковну відправу в цвинтар.
J. KANAI KAIN
433 State St., Perth Amboy, N. J.

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Обслуговує шпир і чеські
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347
Branch office (Filas):
969 SOUTH BROAD STREET,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
зарядку погребам до цілих тис-літків як \$150
Обслуговує найкраще.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY
Dignified funerals at low as \$150!
Telephone: GRAMercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ-САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВ-ВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛ-ОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ПЕРШИЙ ЖІНОЧИЙ ЛЕТНИЧИЙ КУРС У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ. Гарі Кін, інструктор летництва, веде летничий курс для жінок у місті Тулеї, в шт. Оклахома.

ТАРЗАН, ч. 254. Готов до оборони.

TOMMY LEAPED UP AND JUMPED BACK. BEFORE HIM STOOD TWO LION CUBS, BLOCKING HIS EXIT FROM THE CAVE.

THE FRIGHTENED BOY WHIPPED OUT HIS KNIFE. TO HIM LIONS WERE LIONS, NO MATTER WHAT THEIR SIZE

TREMBLINGLY HE AWAITED THE ATTACK.

THEN, FIXING THE BOY WITH THEIR FLASHING EYES, THE SMALL BEASTS AD-VANCED.

Том підскочив вгору, а далі відступив назад. Тепер він побачив перед собою два мо-лоді льви, що споглядали на нього з печери.

Переляканий хлопець добув свого ножа і наготувався до оборони. Для нього льви бу-ли львами, без огляду на їх зріст.

Тремтючи зо страху він очі-кував, коли льви кинуться на нього. Але льви стояли і не рухалися до нападу.

Якийсь час вони втупили свої ясні зеленкуваті очі в хлопча, а далі, немов наду-мавшись, почали поволі до нього підступати.